

Urządzenia transportu bliskiego montowane na pojazdach

**MGR INŻ.
MARCIN DŹWIGOŃSKI**

Kierownik Działu Technicznego
Oddział w Katowicach
Biuro w Gliwicach
Urząd Dozoru Technicznego

Według danych Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców z roku 2023 wśród ponad 28 milionów samochodów osobowych i ciężarowych poruszających się na naszych drogach coraz więcej jest pojazdów z zamontowanym urządzeniem transportu bliskiego (UTB). Może to być żuraw, podest, dźwignik, wyciąg towarowy lub urządzenie do podnoszenia osób niepełnosprawnych. Jednym z warunków koniecznych do przejścia obowiązkowego badania technicznego na stacji kontroli pojazdów jest posiadanie ważnej decyzji dopuszczającej urządzenie UTB do eksploatacji. Obowiązek taki wynika z przepisów prawa tj. ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorze technicznym [1] oraz Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2012 r. w sprawie rodzajów urządzeń technicznych podlegających dozorowi technicznemu [2].

W artykule szczegółowo omawiane są rodzaje urządzeń wraz z ich podziałem na podgrupy. Przedstawiamy przepisy krajowe oraz europejskie, którym podlegają te urządzenia. Aby zarejestrować urządzenia w Urzędzie Dozoru Technicznego wymagana jest dokumentacja o ściśle określonym zakresie. Urządzenia te podlegają konkretnym rodzajom badań technicznych przeprowadzanych przez dozór techniczny. Artykuł zawiera również ocenę stanu technicznego pod kątem dopuszczenia urządzeń do eksploatacji oraz analizę stopnia wykorzystania ich zasobów.

RODZAJE URZĄDZEŃ ŻURAWIE

Żuraw samojezdny – to urządzenie składające się z wysięgnika, z możliwością jego obrotu i teleskopowania oraz wciągarki, na którą nawijana jest linia zakończona hakiem. Taka konstrukcja pozwala na podnoszenie, opuszczanie oraz przemieszczanie ładunku. Urządzenie zainstalowane może być na podwoziu samochodu ciężarowego lub specjalnie skonstruowanym podwoziu. Używane jest głównie do prac przeladunkowych i montażowych.

Rys. 1. Żuraw samojezdny

Rys. 2. Żuraw samojezdny

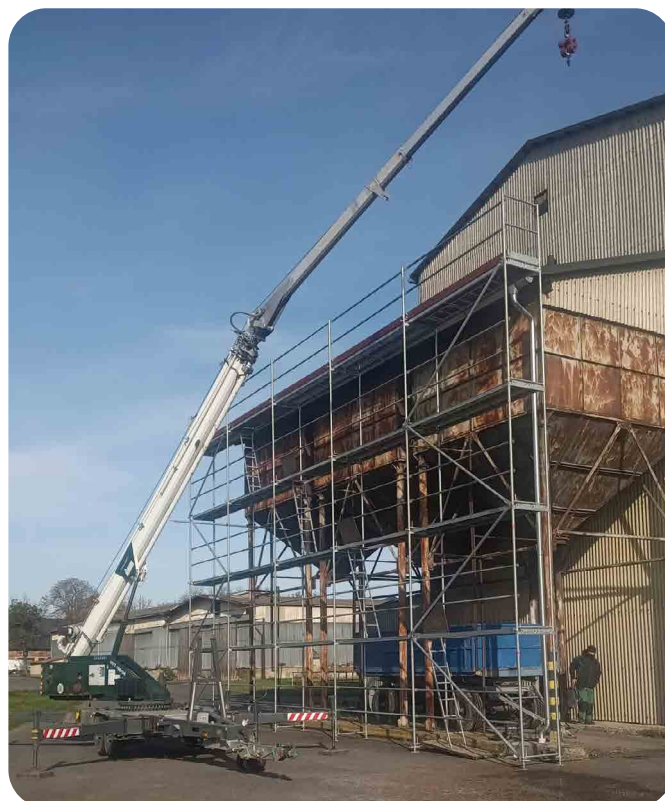
Żuraw przenośny – to urządzenie zainstalowane na podwoziu samochodu lub przyczepy. Składa się z kolumny i układu wysięgnikowego z możliwością obrotu i teleskopowania. Ma zamontowany hak, chwytak lub inny osprzęt służący najczęściej do załadunku i rozładunku pojazdu, na którym jest zamontowany. Do żurawi przenośnych zalicza się również żurawie „leśne” służące do załadunku i rozładunku drewna. Do żurawi przenośnych zalicza się również żurawie „leśne” służące do załadunku i rozładunku drewna (w tym harwestery i forwardery) jak również żurawie „recyklingowe” służące do załadunku i rozładunku złomu.

Rys. 3. Żuraw przenośny

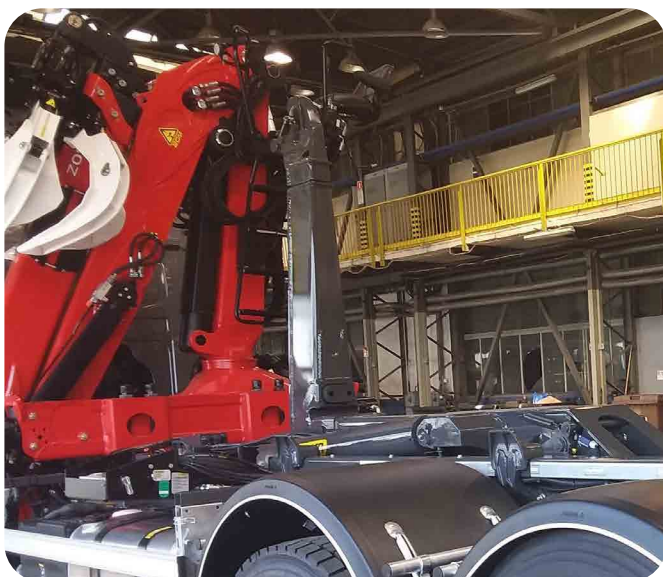
Rys. 4. Żuraw przenośny

Rys. 5. Żurawie przenośne

Rys. 6. Żurawie przenośne leśne

Rys. 7. Żuraw przenośny do złomu

DŹWIGNIKI

Dźwignik o ruchu nieprostoliniowym – to urządzenie zainstalowane na podwoziu pojazdu. Służy do załadunku i rozładunku pojazdu, na którym jest zainstalowane (najczęściej do transportu kontenerów). Rozróżniamy dwa rodzaje dźwigników o ruchu nieprostoliniowym – hakowy i bramowy.

Rys. 8. Dźwigniki bramowe

Rys. 9. Dźwigniki hakowe

Rys. 10. Dźwigniki hakowe z żurawiem przenośnym

Dźwignik o ruchu prostoliniowym służący do transportu kontenerów – to urządzenie zainstalowane na pojeździe. Służy do transportu kontenera: pojazd podejżdża pod kontener stojący na stojakach, unosi go, odjeżdża od stojaków i opuszcza kontener na pojazd do pozycji transportowej. Rozładunek odbywa się w odwrotnej kolejności.

Rys. 11. Dźwignik o ruchu prostoliniowym

Dźwigniki zabudowane na pojazdach i przyczepach – (tzw. autotransporter), służące do ich załadunku i rozładunku. W zależności od rozwiązań konstrukcyjnych mogą być dźwignikami o ruchu prostoliniowym lub nieprostoliniowym (podstawa ładunkowa jest przechyłana, podnoszona prostoliniowo bądź nieprostoliniowo).

Rys. 12. Dźwigniki zainstalowane na pojazdach służące do transportu innych pojazdów

WYCIĄGI TOWAROWE

Wyciąg towarowy – to urządzenie służące do transportu materiałów budowlanych na wyższe poziomy. Zbudowane jest z maszty zamontowanego na pojeździe opieranego o budynek, po którym porusza się platforma.

Rys. 13. Wyciąg towarowy zainstalowany na pojeździe

Rys. 14. Wyciąg towarowy

PODESTY RUCHOME

Podest ruchomy przejezdny – to urządzenie przeznaczone do przemieszczania osób na stanowiska robocze, posiadające własne podwozie. Składa się z platformy roboczej sterowanej ze stanowiska sterowniczego oraz konstrukcji nośnej. Wchodzenie na platformę roboczą, jak również wychodzenie z niej dozwolone jest wyłącznie w położeniach określonych przez producenta.

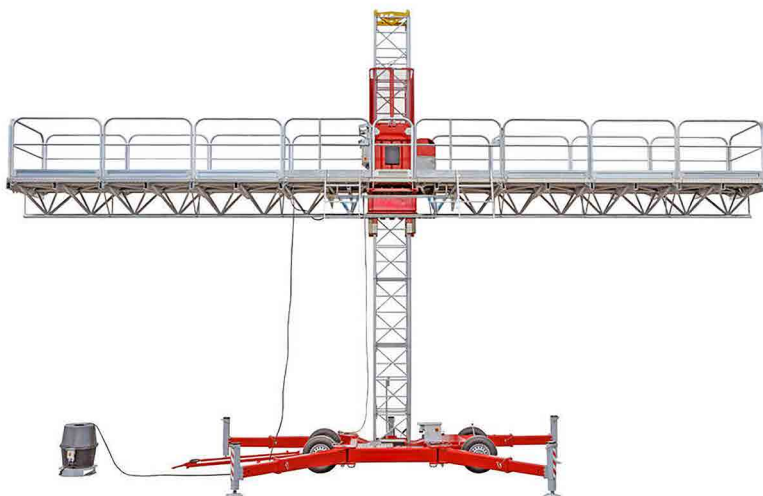
Rys. 15. Podesty ruchome przejezdne zamontowane na pojeździe i podwoziu przyczepy

Podest ruchomy załadowniczy – to urządzenie, zazwyczaj o napędzie hydraulicznym, służące do podnoszenia ładunków i/lub osób w celu ich załadunku lub rozładunku. Podest montuje się na pojeździe lub na przyczepie (naczepie).

Rys. 16. Podesty ruchome załadownicze zainstalowane na pojeździe i naczepie

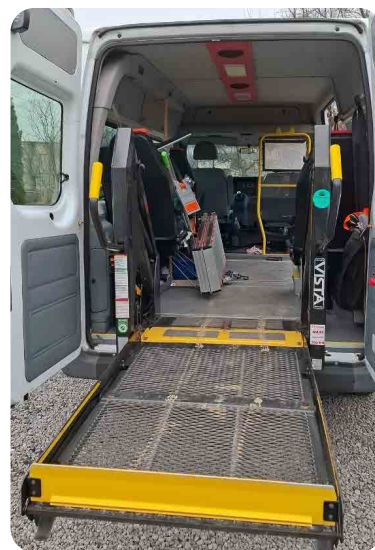
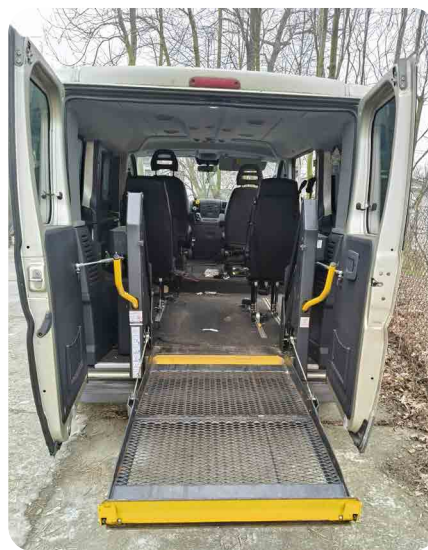
Podest ruchomy masztowy – to urządzenie przeznaczone do wykonywania pracy z platformy roboczej, prowadzonej wzdłuż masztu nośnego, często montowanego na podwoziu przejezdnym.

Rys. 17. Podest ruchomy masztowy na podwoziu przejezdnym

URZĄDZENIA DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Urządzenie dla osób niepełnosprawnych – to urządzenie, najczęściej o napędzie elektrycznym lub hydraulicznym, składające się z podestu i mechanizmu podnoszenia. Montuje się je na pojeździe, aby umożliwić transport osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Rys. 18. Urządzenia dla osób niepełnosprawnych zainstalowane w pojeździe

WYMAGANIA PRAWNE

UTB PODLEGAJĄCE DOZOROWI TECHNICZNEMU

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie rodzajów urządzeń technicznych podlegających dozorowi technicznemu [2], wydanym na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy o dozorze technicznym [1], dozorowi technicznemu podlegają:

- „żurawie” (§ 1 pkt 6 ppkt c),
- „dźwigniki (podnośniki), w tym systemy do parkowania samochodów, z wyjątkiem dźwigników stanowiących wyposażenie pojazdów, dźwigników do pochylania stołów technologicznych i dźwigników przenośnych z napędem ręcznym” (§ 1 pkt 6 ppkt e),
- „wyciągi towarowe” (§ 1 pkt 6 ppkt f),
- „podesty ruchome” (§ 1 pkt 6 ppkt h),
- urządzenia dla osób niepełnosprawnych (§ 1 pkt 6 ppkt i).

ZEZWOLENIE DLA BEZPIECZNEJ EKSPLOATACJI

W celu uzyskania decyzji zezwalającej na eksploatację właściciel pojazdu, na którym zamontowane jest urządzenie transportu bliskiego (UTB), powinien złożyć wniosek o „przeprowadzenie badania przed wydaniem pierwszej decyzji zezwalającej na eksploatację”. Niezależnie od tego czy mamy do czynienia z urządzeniem wcześniej eksploatowanym na terenie Unii Europejskiej, czy urządzeniem nowym, wraz z ww. wnioskiem należy dostarczyć do właściwego terenowo oddziału Urzędu Dozoru Technicznego dwa egzemplarze dokumentacji. Wniosek i dokumentację można również przedstawić do UDT z wykorzystaniem portalu internetowego eUDT (eudt.gov.pl).

Wymóg taki wprowadza rozporządzenie w sprawie warunków technicznych dozoru technicznego w zakresie eksploatacji, napraw i modernizacji urządzeń transportu bliskiego [3] wydane na podstawie art. 8 ust. 4 ustawy o dozorcze technicznym [1].

§ 4. 1. Eksploatujący, zgłaszając UTB do organu właściwej jednostki dozoru technicznego, dołącza dwa egzemplarze dokumentacji, o której mowa w ust. 2.

2. Dokumentacja, w przypadku gdy wymagania dotyczące oceny zgodności określone w odrębnych przepisach albo specyfikacje techniczne uzgodnione z organem właściwej jednostki dozoru technicznego nie stanowią inaczej, zawiera w szczególności:

- 1) identyfikację i ogólny opis UTB, z uwzględnieniem dopuszczalnych konfiguracji użytkowania;
- 2) rysunek zestawieniowy;
- 3) instrukcję eksploatacji;
- 4) schematy elektryczne, hydrauliczne i pneumatyczne, o ile ma to zastosowanie;
- 5) schemat układów cięgowych w mechanizmach napędowych;
- 6) dokumentację uzupełniającą, o której mowa w ust. 3, w przypadku UTB montowanych w miejscu eksploatacji;
- 7) potwierdzenie prawidłowości zainstalowania urządzenia w strefie zagrożonej wybuchem, o ile ma to zastosowanie.

3. Dokumentacja uzupełniająca zawiera:

- 1) szkic sytuacyjny zmontowanego UTB, uwzględniający w szczególności nieujęte w rysunku zestawieniowym rzeczywiste odległości UTB od otoczenia, przejścia, dojścia i ewentualne elementy osłonowe;
- 2) schematy zasilania UTB, ze wskazaniem w szczególności osprzętu, wielkości i rodzaju zabezpieczeń, rodzaju i typu przewodów zasilających;
- 3) poświadczenie prawidłowości montażu i przeprowadzonych prób, z wyłączeniem dźwigów oraz ich elementów bezpieczeństwa, które spełniają wymagania dotyczące oceny zgodności określone w odrębnych przepisach;
- 4) protokoły pomiarów rezystancji izolacji obwodów elektrycznych, uziemień roboczych i odgromowych oraz ochrony przeciwporażeniowej instalacji UTB, zatwierdzone przez osobę spełniającą wymagania kwalifikacyjne dla stanowiska dozoru, o której mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 54 ust. 6 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne [5];
- 5) poświadczenie prawidłowości wykonania części konstrukcyjno-budowlanej obiektu związanej z UTB, o ile ma to zastosowanie.

*Dokumentacja uzupełniająca dotyczy podestów ruchomych masztowych oraz niektórych wyciągów towarowych.

ZAKRES DOKUMENTACJI URZĄDZENIA

Dokumentacja przedłożona do UDT powinna umożliwić jednoznaczną identyfikację urządzenia.

Identyfikacja urządzenia

- nazwa i adres wytwórcy (instalatora) lub jego upoważnionego przedstawiciela
- nazwa urządzenia
- typ urządzenia
- numer fabryczny
- rok produkcji

Dane te powinny być zgodne z informacjami zawartymi na tabliczce fabrycznej urządzenia.

UWAGA!

Urządzenia, których nie można zidentyfikować, nie mogą być zarejestrowane i dopuszczone do eksploatacji przez organa dozoru technicznego.

Dokumentacja powinna zawierać informacje o podstawowych parametrach UTB i urządzeniach zabezpieczających oraz możliwe konfiguracje urządzenia wraz z odpowiednimi wskazówkami mającymi wpływ na bezpieczeństwo eksploatacji (np. ze względu na możliwą utratę stateczności – diagramy udźwignięć).

PODSTAWOWE INFORMACJE W DOKUMENTACJI

- udźwignięcie urządzenia, a w przypadku udźwignięcia zmiennego diagram udźwignięć
- wysokość podnoszenia
- prędkości ruchów roboczych poszczególnych mechanizmów
- rodzaj napędu
- całkowita masa UTB
- inne informacje dotyczące parametrów pracy
- ograniczniki ruchów roboczych wraz z informacją dotyczącą momentu ich zadziałania
- szczegółowe dane dotyczące urządzeń chwytających (hak, chwytak, itp.)
- dane techniczne cięgien nośnych
- urządzenia sygnalizacyjne
- ograniczniki obciążenia wraz z informacją dotyczącą sposobu ich zadziałania
- miejsce i rodzaj sterowania zasadniczego oraz awaryjnego
- urządzenia zabezpieczające np. ograniczniki prędkości i urządzenia chwytne lub inne elementy zapobiegające nadmiernemu wzrostowi prędkości wraz z podaniem parametrów dotyczących ich zadziałania i prawidłowej pracy
- informacje dotyczące wykonania zabezpieczeń pola pracy
- wytyczne dotyczące posadowienia urządzenia lub wykonania toru jezdnego

Do dokumentacji urządzenia musi zostać dołączony rysunek zestawieniowy zawierający podstawowe wymiary urządzenia (osobny dokument lub część składową dokumentacji) oraz instrukcja eksploatacji w języku polskim (w drodze wyjątku instrukcja konserwacji może być w innym języku – dla wyspecjalizowanego personelu zatrudnionego przez producenta).

INSTRUKCJA EKSPLOATACJI

Dokumentacja w instrukcji musi zawierać informację o zastosowaniu (przeznaczeniu) urządzenia i niezbędne specyfikacje.

W przypadku urządzeń instalowanych na ogólnie dostępnych środkach transportu (np. podesty ruchome załadownicze, żurawie przenośne) konieczne jest określenie niezbędnych specyfikacji dotyczących konstrukcji nośnych wraz ze szczegółową instrukcją instalacji. Producenci urządzeń przeznaczonych do instalowania na środkach transportu muszą zatem określić pojazdy lub przyczepy, na których urządzenia te mogą zostać zainstalowane, podając ich charakterystyki techniczne lub konkretne modele pojazdów (jeżeli jest to konieczne).

Instrukcja eksploatacji musi zawierać odpowiednie wskazówki dotyczące konserwacji i wymiany elementów podatnych na zużycie i na procesy zmęczenia materiału. Elementy wyposażenia wymiennego, które zmieniają funkcję maszyny, muszą być wyposażone w odpowiednie instrukcje eksploatacji.

RYZYKO RESZTKOWE URZĄDZENIA (MASZYNY)

Jest to ryzyko, jakiego nie dało się wyeliminować na etapie projektowania i może występować w maszynie bezpiecznej z założenia. Nie wykluczają go też środki zapobiegawcze lub zastosowane urządzenia ochronne. Może to być np. hałas jaki maszyna wydaje podczas pracy. Ponieważ ryzyko resztkowe można minimalizować lub usuwać tylko podczas użytkowania, zatem informacje o ryzyku resztkowym muszą być zawarte np. w instrukcji obsługi. Niezbędne jest klarowne komunikowanie i zapewnienie działań zapobiegających wystąpieniu zagrożeń, ich skutków lub eliminujących je.

Pojęcie ryzyka resztkowe występuje w dyrektywie maszynowej [6] oraz normie zharmonizowanej do tej dyrektywy [7]. Zgodnie z dyrektywą [6] wymagane jest, aby producent uwzględnił środowisko pracy maszyny oraz grupę docelową użytkowników. Zarówno instrukcja obsługi, jak i dokumentacja techniczna maszyny muszą zawierać informacje o ryzyku resztkowym oraz sposobach zapobiegania np. zapewnienie szkoleń, wykwalifikowanej obsługi, określonych trybów konserwacji lub sygnałów dźwiękowych.

Jeśli istnieje ryzyko resztkowe, którego nie można wystarczająco zmniejszyć poprzez bezpieczne projektowanie maszyny lub zastosowanie środków ochronnych, należy poinformować o tym osoby narażone. Informacje te powinny być przekazane w formie ostrzeżeń umieszczonych na maszynie. Dodatkowo użytkownicy powinni znaleźć je w instrukcji, aby mogli podjąć odpowiednie środki ostrożności.

PRZYKŁADY FORM OSTRZEŻEŃ

- informacje i ostrzeżenia umieszczone na maszynie w formie symboli lub piktogramów
- dźwiękowa lub optyczna sygnalizacja ostrzegawcza
- wskazanie masy maszyny lub jej części, których przemieszczanie wymaga użycia urządzeń podnoszących na różnych etapach przewidywanego okresu eksploatacji maszyny
- ostrzeżenie przed użytkowaniem maszyny przez określone osoby, np. młode osoby poniżej pewnego wieku
- informacje dotyczące montażu i instalowania maszyny
- określenie konieczności zapewnienia operatorom niezbędnych informacji i szkoleń

ZAWARTOŚĆ INSTRUKCJI EKSPLOATACJI

- rodzaj kontroli (ogłędziny, kontrole funkcjonalne, próby, testy itp.)
- częstotliwość kontroli (liczby cykli, motogodziny, czas eksploatacji)
- kryteria naprawy lub wymiany zużytych elementów
- szczegóły bezpiecznej regulacji i konserwacji
- środki ochrony indywidualnej
- kompletne instrukcje montażu wraz ze schematami, rysunkami lub zdjęciami

Schematy elektryczne, hydrauliczne i pneumatyczne powinny odzwierciedlać rzeczywisty stan UTB oraz zawierać odpowiednie opisy dotyczące nastaw. Schematy układów cięgowych mają obrazować rodzaje oraz sposób olinowania.

DEKLARACJA ZGODNOŚCI

Dodatkowo do instrukcji eksploatacji należy załączyć deklarację zgodności WE wydaną przez producenta lub jego upoważnionego w Unii Europejskiej przedstawiciela. Deklaracja może zawierać dane urządzenia i podwozia, na którym urządzenie zostało zamontowane. W przypadku gdy deklaracja zgodności odnosi się jedynie do urządzenia (np. żuraw przenośny), zakład dokonujący montażu wystawia poświadczenie montażu oraz raport z wykonanych prób (funkcjonalnych, statycznych, dynamicznych i stateczności).

W przypadku pierwszej rejestracji urządzenia sprowadzonego z UE, jeśli brakuje deklaracji zgodności WE, klient może dołączyć do dokumentacji przekazanej do UDT dokumenty eksploatacyjne urządzenia z kraju UE, w którym zostało ono zakupione, wraz z tłumaczeniem na język polski (często w takich dokumentach znajduje się powiązanie urządzenia z podwoziem).

Zgłaszając UTB do badania poprzez portal eUDT dołączany jest jeden egzemplarz dokumentacji w formie elektronicznej.

Zgłoszony wniosek wraz z dokumentacją zostanie zweryfikowany pod kątem ewentualnych braków i po ich uzupełnieniu inspektor UDT uzgodni ze zgłaszającym termin i miejsce badania oraz poda wymagania odnośnie sposobu jego przygotowania. Eksploatujący (właściciel urządzenia) musi zapewnić bezpieczne warunki do przeprowadzenia badania, przygotować miejsce badania oraz dostarczyć niezbędne przyrządy i obciążenia. Ponadto powinien zapewnić obecność konserwatora i operatora z odpowiednimi uprawnieniami.

WYMAGANE KWALIFIKACJE PERSONELU

Rodzaje uprawnień wymaganych dla poszczególnych urządzeń określa rozporządzenie w sprawie sposobu i trybu sprawdzania kwalifikacji wymaganych przy obsłudze i konserwacji urządzeń technicznych oraz sposobu i trybu przedłużania okresu ważności zaświadczeń kwalifikacyjnych [4] wydane na podstawie art. 23 ust. 5 ustawy o dozorcze technicznym [1].

RODZAJE WYMAGANYCH UPRAWNIEŃ		
URZĄDZENIE	KONSERWACJA	OBSŁUGA
ŻURAW SAMOJEZDNY	Żurawie samojezdne oraz przenośne i przewoźne (uprawnia do konserwacji żurawi samojezdnych oraz przenośnych i przewoźnych oraz żurawi stacjonarnych i wciągników oraz wciągarek ogólnego przeznaczenia) – ważne 5 lat	Żurawie samojezdne (uprawnia do obsługi żurawi samojezdnych, przewoźnych i przenośnych oraz stacjonarnych) – ważne 5 lat
ŻURAW PRZENOŚNY		Żurawie przewoźne i przenośne (uprawnia do obsługi żurawi przewoźnych i przenośnych oraz stacjonarnych) – ważne 10 lat
DŹWIGNIK	Dźwigniki do podnoszenia ładunków, w tym pojazdów – ważne 10 lat	Niewymagane
WYCIĄG TOWAROWY	Wyciągi towarowe – ważne 10 lat	Wyciągi towarowe – ważne 10 lat
PODEST RUCHOMY PRZEJEZDNY	Podesty ruchome przejezdne oraz załadownicze, w tym do transportu osób – ważne 5 lat	Podesty ruchome przejezdne – ważne 5 lat
PODEST RUCHOMY ZAŁADOWCZY		Niewymagane
PODEST RUCHOMY MASZTOWY	Podesty ruchome stacjonarne, wiszące oraz masztowe – ważne 5 lat	Podesty ruchome masztowe (uprawnia do obsługi podestów ruchomych masztowych oraz stacjonarnych) – ważne 10 lat
URZĄDZENIE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	Urządzenia dla osób niepełnosprawnych – ważne 5 lat	Niewymagane

RODZAJE I TERMINY BADAŃ

Urządzenie przedstawione do badania powinno być sprawne technicznie, całkowicie zmontowane i przygotowane do eksploatacji zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu w sprawie warunków technicznych dozoru technicznego w zakresie eksploatacji, napraw i modernizacji urządzeń transportu bliskiego [3] i instrukcji eksploatacji.

Zakres czynności wykonywanych w trakcie badania odbiorczego urządzenia zostanie szczegółowo omówiony w kolejnej części, w której opisany zostanie również sposób oceny stanu technicznego m.in. ustroju nośnego urządzenia i sposób wyznaczenia stopnia wykorzystania rezerwy urządzenia. Opisane zostaną też próby przeprowadzane na urządzeniach w trakcie badania technicznego.

- Zgodnie z art. 12 ustawy [1] dozór techniczny nad urządzeniami jest wykonywany w formie dozoru pełnego, ograniczonego i uproszczonego.
- W załączniku nr 1 do rozporządzenia w sprawie warunków technicznych dozoru technicznego w zakresie eksploatacji, napraw i modernizacji urządzeń transportu bliskiego [3] określono formy dozoru technicznego i terminy badań technicznych.

Urządzenia transportu bliskiego o udźwigu do 250 kg, z wyłączeniem dźwigów i urządzeń służących do przemieszczania osób (podesty, urządzenia dla osób niepełnosprawnych) są pod dozorem uproszczonym.

Dla pozostałych urządzeń obowiązują dozory: pełny lub ograniczony (zestawienie poniżej).

UTB	FORMA DOZORU TECHNICZNEGO	TERMIN BADANIA OKRESOWEGO	TERMIN BADANIA DORAŻNEGO KONTROLNEGO
Żuraw samojezdny	Pełny	Co rok	-
Żuraw przenośny o udźwigu do 3200 kg	Pełny	Co rok	-
Żurawie przenośne inne	Ograniczony	-	Co dwa lata
Wyciągi towarowe	Ograniczony	-	Co dwa lata
Podesty ruchome przejezdne	Pełny	Co rok	-
Podesty ruchome masztowe	Pełny	Co rok	-
Podesty ruchome załadownicze	Ograniczony	-	Co trzy lata
Urządzenia dla osób niepełnosprawnych	Pełny	Co dwa lata	-
Dźwigniki*	Pełny	Co rok	-
Dźwigniki przewoźne	Ograniczony	-	Co dwa lata

* Dźwigniki, w których przewidziano podczas ich eksploatacji wchodzenie osób na element przenoszący obciążenie lub przebywanie pod tym elementem

Dla urządzeń pod dozorem pełnym wykonuje się, w terminach określonych dla danego urządzenia, badania okresowe. Badanie temają na celu stwierdzenie, czy zrealizowano zalecenia z poprzedniego badania, nie powstały żadne uszkodzenia lub zmiany urządzenia, prawidłowo pracują wszystkie zabezpieczenia UTB, umieszczone na UTB napisy ostrzegawcze i instrukcje są czytelne oraz czy nie jest wymagane przeprowadzenie naprawy (§16 rozporządzenia [3]). Cel i zakres badania doraźnego kontrolnego jest analogiczny (§19 rozporządzenia [3]).

UWAGA!

Inspektor ma prawo odmówić wykonania czynności dozoru technicznego [1] w przypadku wystąpienia niewłaściwych warunków do ich przeprowadzenia, a w szczególności:

- niedostatecznego stanu przygotowania urządzenia technicznego do badania,
- niewłaściwego oświetlenia lub występowania oparów utrudniających widoczność,
- przekroczenia dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy lub dopuszczalnej granicy niskich i wysokich temperatur.

Dla urządzeń będących pod dozorem pełnym i ograniczonym wykonywane jest również badanie doraźne eksploatacyjne, którego zakres ustala organ właściwej jednostki dozoru technicznego w zależności od tego, jaki jest powód wykonania badania. Badanie takie jest przeprowadzane na wniosek eksploatującego w następujących przypadkach:

1. po wymianie:
 - cięgien nośnych,
 - urządzeń chwytających,
 - mechanizmu podnoszenia lub zmiany wysięgu,
 - urządzeń zabezpieczających,
2. po naprawie lub modernizacji
3. po zmianie miejsca pracy wymagającej demontażu i ponownego montażu (podest masztowy)
4. po wykonaniu oceny stanu technicznego UTB po przekroczeniu jego ресурсu
5. na wniosek eksploatującego w innych przypadkach niż wyżej opisane

Zakres badania obejmuje sprawdzenie zainstalowania i przeznaczenia UTB zgodnie z instrukcją eksploatacji, sprawdzenie prób funkcjonowania z obciążeniem wystarczającym do stwierdzenia, że sterowanie i ruchy robocze urządzenia, mechanizmy i urządzenia zabezpieczające i ochronne działają prawidłowo – o ile nie uzgodniono z UDT innego zakresu badania.

Niezależnie od formy dozoru technicznego UDT wykonuje badania doraźne powypadkowe i poawaryjne w celu określenia stanu technicznego UTB oraz przyczyn powstałego zdarzenia. Badania te przeprowadza się po otrzymaniu zawiadomienia, a zakres badania ustala powołana komisja.

W sposób esencjonalny przedstawione zostały rodzaje urządzeń transportu bliskiego montowanych na pojazdach. W tym cyklu tematycznym omówimy przepisy krajowe oraz europejskie, którym podlegają te urządzenia. Również wyjaśnimy wymagania związane z rejestracją i bezpieczną eksploatacją tych UTB. W kolejnej części opisany zostanie zakres czynności wykonywanych w trakcie badania odbiorczego oraz metody oceny stanu technicznego m.in. ustroju nośnego urządzenia w kontekście stopnia wykorzystania ресурсu urządzenia. Opisane zostaną też próby przeprowadzane na urządzeniach w trakcie badania technicznego. Zapraszamy do kolejnych numerów magazynu UDT „Inspektor”.

Literatura:

1. Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze technicznym (Dz. U. Nr 122, poz. 1321, ze zm.)
2. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 grudnia 2012 r. w sprawie rodzajów urządzeń technicznych podlegających dozorowi technicznemu (Dz. U. 2012 Nr 0 poz. 1468)
3. Rozporządzenie Ministra Przedsiębiorczości i Technologii z dnia 30 października 2018 r. w sprawie warunków technicznych dozoru technicznego w zakresie eksploatacji, napraw i modernizacji urządzeń transportu bliskiego (Dz.U. 2018 poz. 2176)
4. Rozporządzenie Ministra Przedsiębiorczości i Technologii z dnia 21 maja 2019 r. w sprawie sposobu i trybu sprawdzania kwalifikacji wymaganych przy obsłudze i konserwacji urządzeń technicznych oraz sposobu i trybu przedłużania okresu ważności zaświadczeń kwalifikacyjnych
5. Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (Dz. U. z 2024 r. poz. 266)
6. DYREKTYWA 2006/42/WE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 17 maja 2006 r. w sprawie maszyn, zmieniająca dyrektywę 95/16/WE <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex%3A32006L0042> [dostęp: 03.2025]
7. PN-EN ISO 12100 Bezpieczeństwo maszyn – Ogólne zasady projektowania – Ocena ryzyka i zmniejszanie ryzyka

